

Marijn Sikken - Olifanten

Karl is een trouwe echtgenoot. Elke dag bezoekt hij zijn dode vrouw. En om bij zijn dode vrouw te komen, moet hij eerst langs sectie 2 – de kindergraven. Daar treft hij elke dag de zussen; dan ‘goedemorgen’ ze elkaar en loopt Karl door.

Het is lelijkheid en verlies, wat de zussen delen. Omdat Lelijk en Verlies wat negatief klinkt, noemt Karl ze – in gedachten – Een en Twee. Ze doen hem aan olifanten denken. Olifanten zijn groot, maar bescheiden in hun bewegingen. In rust zie je ze wel maar hoor je ze nauwelijks – omdat ze hun voeten zo voorzichtig neerzetten. Pas bij naderend gevaar, of als ze over lange afstand met elkaar communiceren, hoor je de geluiden die je bij hun omvang mag verwachten. Zo is het ook met de zussen.

Vandaag bouwen ze een tent op het kindergraf. Samen spannen de dames een beige canvasdoek, bedrukt met indianentekeningen – rooksignalen, bijtjes, een speer richting een bizon – om het houtkleurige geraamte. Helemaal bovenop de tent komen arendsveren. Kunststof.

‘Mooie tipi,’ zegt Karl.

‘Het is een wigwam,’ antwoordt Een, de oudste zus.

‘Nee, hoor.’ Hij wijst naar de tent. ‘Een wigwam wordt gemaakt van boomschors en rietmatten. Ze is meestal koepelvormig. Maar een tipi is juist een kegelvormige tent, zoals die van jullie, gemaakt van bizonhuiden en canvas.’

‘Een tipi dan. Bedankt,’ zegt Een nu. Als Een erbij is, is Twee zwijgzaam. Een is er bijna altijd bij, ook al is het niet haar kind dat hier ligt.

Er is geen plaats voor een tipi. Er liggen te veel speelgoedbeesten, staan al te veel kaarsen. Sommige decorstukken, zoals de blauwe Legohelikopter, leunen op het aangrenzende graf.

Een staat op en maakt zich breed. Karl loopt door. Ook bij olifanten zijn er leiders en volgers.

Hij komt thuis in een aangename stilte. Marie had op het laatst altijd geluid nodig. Dus zette ze de tv aan. De hele dag. Ze keek of luisterde er niet eens naar, dacht Karl en soms – als hij er, op weg naar de keuken voor een volgende kop thee, toch langs moest – zette hij de tv uit en dan deed Marie hem weer aan. Ogen en oren gingen achteruit, de kanker nestelde zich diep in haar organen, maar het spel hielden ze lang vol. Pas toen haar lever haar lichaam begon te vergiftigen, kwam het venijn.

‘Jij,’ had ze op een keer geroepen, ‘jij zwijgt en kijkt alleen maar. Het liefst zou je nooit meer praten, zo stil ben je. Nou, Karl, binnenkort is het zover. Dan hoef je alleen nog maar te kijken.’

Hij had niets gezegd, maar een lepel erwtensoep in haar mond geduwd. Daarna liet hij de tv maar aan.

De telefoon gaat. Karl is het geluid niet meer gewend, het ding moet een paar keer

overgaan voor hij weet waar het vandaan komt. Aan de andere kant van de lijn klinkt het in- en uitademen van de beller.

‘Hallo?’ zegt deze.

Hij herkent haar meteen: ‘Twee?’

‘Wat zegt u?’

‘Niets, sorry.’ Stom. ‘Hoe komt u aan mijn nummer?’

‘Telefoonboek. Zeg alstublieft je.’

‘Oké.’ Karl vraagt zich af of hij haar nu moet zeggen hem eveneens te tutoyeren. Liever laat hij het zo. ‘Waarvoor bel je?’

‘U vroeg laatst naar mijn kind. Nu wil ik u vragen naar uw vrouw.’

Aan de rust in haar stem hoort Karl dat ze alleen is. Hij wacht tot ze vraagt naar zijn vrouw. Er gebeurt niets. ‘Mijn vrouw had kanker.’

‘Wat erg.’

‘Ja.’

Het blijft even stil. ‘U bent geen prater,’ zegt ze dan.

‘Jij ook niet.’ Met de rug van zijn hand veegt Karl wat stof van het televisietoestel. En hangt op.

Hij had inderdaad naar haar kind gevraagd, op een van de weinige dagen dat Twee zonder Een naar het kerkhof was gekomen. Karl vroeg niet naar Een, wilde niets horen over dat lompe steppedier met haar zware adem. Evenmin was hij geïnteresseerd in de man die Twee eens gehad moest hebben.

Vertraagd waren haar ogen over het terrein gegleden. Alleen sectie 2 sloeg ze over – de kinderen. Karl volgde haar blik; de sneeuwkllokjes die als onkruid tussen de graven groeiden, de stompjes kaars in halfzacht zand bij graven die nauwelijks bezocht werden. Sommige nabestaanden kozen voor kiezelstenen. Karl had dat altijd ongepast gevonden, kiezelstenen hoorden bij de opritten van doorzonwoningen.

‘Ik wilde eigenlijk geen moeder worden,’ zei Twee uiteindelijk. Ze stak haar handen in de mouwen van haar donkergrijze jas: linkerhand in rechtermouw en andersom. Zo maakte ze van twee armen één. ‘Ik had geen man. Mijn zus vond het een schande. Toen kreeg ik een ziek kind.’

Ze huilde. Hoewel de tranen met een boogje in haar mondhoeken eindigden, leek Twee ze niet op te merken. Karl had eens gelezen dat ook olifanten kunnen huilen, met echte tranen die langzaam over hun kolossale koppen naar beneden glijden. Hij wachtte zo lang mogelijk met zijn ‘en toen?’

‘Morfinepleisters. Die plakten we op zijn rug en buikje, omdat ze te groot waren voor zijn armen of benen. Zijn tenen waren kleiner dan doperwtjes.’

Twee illustreerde met duim en wijsvinger de grootte van de tenen. Karl had slaappillen van die grootte.

De zussen zijn er, net als Karl, alleen 's morgens. Hij belt haar aan het eind van de middag. Er staat maar één nummer in het telefoonboek met de juiste achternaam. Waarschijnlijk wonen ze samen, denkt Karl. Olifanten blijven in kleine groepen bij elkaar, de koeien met de kalveren en de bullen meestal solitair. In paringstijd worden de bullen met de koeien herenigd. Dan huilen ze ook – van vreugde.

De telefoon gaat lang over. Even is Karl bang dat het Een is, die op zal nemen, maar zij is het. Ze gaan verder waar ze de vorige keer waren opgehouden.

'Ze had kanker,' zegt hij.

'Dat vertelde u al.' Op de achtergrond klinkt een raspnd geluid. Als hij stoort, dan kan ze dat zeggen.

Hij zegt: 'Leverkanker.'

Zij zegt: 'Ja.'

'Je kunt beter longkanker hebben. Als er iets met je lever gebeurt, heb je een probleem.'

'Als er iets met uw longen gebeurt ook, meneer,' zegt zij. Is het spot, wat hij daar hoort?

Een stukje Een?

'Je snapt het niet.'

'Sorry.' Twee klinkt ver weg, alsof haar aandacht verslapt.

Karl voelt dat hij op moet schieten. 'Het detoxeert,' zegt hij snel. 'Zonder lever vergiftig je jezelf. Stoffen die je lever – en je nieren – af zouden breken, blijven in je lichaam en gaan naar je hoofd. Je gaat dingen zien.'

'Je gaat dingen zien?' In haar klanken hoort hij verwarring, maar ook nieuwsgierigheid. Medelijden, misschien. 'Zag uw vrouw ook dingen?'

'Ja.'

'Wat zag ze?'

Karl denkt lang na, kijkt naar de tv alsof deze aan staat. 'Ze zag mij.'

'Ik moet ophangen.' Ze hangt op.

Wat hij Twee had willen vertellen: hoe de burens hem na die nacht begroetten – koeler, afstandelijker dan voorheen, omdat ze wisten dat Marie wel weg maar niet dood was. Ze had het hem met veel snot en speeksel toegeschreeuwd: 'Een sterfhuis? Je wilt me niet in huis hebben als ik doodga dus breng je me maar weg? Lafbek.'

Karl had Twee kunnen vertellen hoe Marie reageerde als hij haar opzocht. Dat de verpleegsters haar vastbonden omdat ze zichzelf steeds verwondde. Ze trok infusen uit, verwoestte aderen en krabde zichzelf open. Hij had kunnen vertellen hoe hem op den duur werd gevraagd niet meer te komen. Hoe hij de dood van zijn vrouw over de telefoon had moeten vernemen, dát had hij moeten vertellen.

De volgende morgen staat ze hem op te wachten. Niet bij sectie 2, maar bij Marie. Ze draagt haar haren anders, het hangt in gekunstelde krullen om haar gezicht. Toch is het onmiskenbaar Twee die daar staat, starend naar de foto van zijn dode vrouw. Het is er een van Marie enkele maanden voor ze ziek werd. Ze zit in de tuin en lacht de camera toe als een

vrouw die alles weet.

‘Goedemorgen,’ zegt Karl. Twee knikt. Haar lippen zijn donker gekleurd, met stift die vrouwen opdoen als ze er iets mee willen zeggen. Marie droeg nooit lippenstift.

Twee glimlacht. ‘U had een mooie vrouw.’

En iets in haar blik, de manier waarop haar mondhoek trekt als ze Karl bemoedigend toelacht, maakt dat hij wil vertellen. En dat doet hij.

Karl vertelt over zijn Marie, die hem het bed uit joeg omdat ze hem niet vertrouwde. Over die nacht waarin hij wakker werd en Marie naar de telefoon hoorde schuifelen, precies kon horen waar op de overloop ze zich bevond. Hij probeert te omschrijven wat er in zijn hoofd omging toen hij, dwars door haar geschreeuw, de politiewagen hoorde aankomen. Geboeid werd, als in zo’n film op de tv waar Marie niet naar keek. Dat hij steeds maar weer moest uitleggen dat hij het niet was die niet goed was, maar zij.

‘Het is goed,’ zegt Twee. Ze legt een hand op zijn arm. ‘Het is allemaal voorbij.’

Karl kijkt naar haar hand. Twee heeft een gladde pols. Geen olifantenhuid, dik en gerimpeld, zoals die van haar zuster. Hij drukt zich stevig tegen Twee aan, voelt haar zware borsten tegen zijn oude lichaam. Ze ruikt naar zand.

‘Niet doen.’ Haar stem klinkt hard en schel, ze trekt zich los. Haar gezichtsuitdrukking toont verontwaardiging, neigt naar haar zus. ‘Dat moet u niet doen. Dat is verkeerd.’ Twee draait zich om. Loopt weg.

Karl snapt het niet. Zij staat hier bij het graf van zijn vrouw, met haar lippenstift en losse haren en houdt zijn arm vast, zonder dat hij daarom vroeg.

‘Komt het door haar? Door uw zuster?’ roept hij tegen haar rug. Niets dan haar versnellende pas. ‘Wist u dat olifanten ook rouwen? Echt rouwen, bedoel ik, zoals mensen? En dat ze lange tijd terugkeren naar de plek waar een groepslid is gestorven?’

‘Laat me met rust,’ roept Twee. Karl gaat haar niet achterna. Op de foto lacht Marie hem toe.

De volgende ochtend staat niet Twee, maar Een hem bij de kindergraven op te wachten. De wigwam, strikt genomen nog altijd een tipi, is voltooid. Een loopt met Karl op.

‘U stalkt mijn zuster,’ zegt ze. ‘U belt haar op, praat op haar in met uw huilverhalen en ellende.’

‘Praten is niet verboden.’ Karl raapt een snoeppapiertje van de grond. Rood met geel, een lolly - colasmaak. ‘U houdt haar verdrietig. Dat is niet goed. Olifanten rouwen ook niet eeuwig. Op een gegeven moment stoppen ze met het terugkeren naar de laatste rustplaats. Dan gaan ze verder.’

‘Olifanten? Is dat hoe u ons ziet?’ Ze lacht. Ze lacht lelijk. Hard. In zijn hand verfrommelt Karl het snoeppapiertje. ‘Ze heeft me verteld over uw vrouw. Leverkanker, toch? Ze dacht dat u haar wilde vermoorden.’

Even vraagt Karl zich af welke ‘ze’ Een bedoelt. Dan loopt hij weg. Ze volgt niet.

Karl maakt een grote ronde over het kerkhof. Hij komt langs graven waar donker mos langs

de steen omhoog groeit, langs graven die keurig bijgehouden worden omdat ze nieuw zijn en graven die binnenkort worden geruimd. Alles neemt Karl in zich op.

Hij zal hier niet meer levend komen, weet hij, maar thuis het moment afwachten waarop hij hier voorgoed terugkeert – naast Marie. Op haar graf geen kiezelstenen, tipi's of andere rouwdecoratie. Alleen een foto waarop ze naar hem lacht.

Bij sectie 2 blijft Karl nog eens staan. De 'wigwam' staat fier overeind, wind trilt door de kunststof arendsveren. Ze hebben de Legohelikopter weggehaald. Nu branden er vanillekleurige kaarsen. De zwartwitte foto van het dode kind, grotendeels verscholen achter de tipi, valt uit de toon.

Karl denkt aan de woorden van Een en aan de stem van Twee. Hij denkt aan Marie en wat de kanker met haar deed. Aan olifanten. En als zijn schoen de voorste kaars raakt en de kaars omvalt en als de tipi vlam vat en de vlam in één keer doorschiet naar de kunststof veren, denkt Karl aan de stilte. Ook olifanten moeten door.